

Jorma Waldén, johtaja, jorma.walden@gov.fi
Viveca Still, tekijänoikeusneuvoja Sähköposti viveca.still@gov.fi
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Helsinki
Suomi

29. lokakuuta 2021

Arvoisat herrat / rouvat

Tieteellisten, teknisten ja lääketieteellisten kustantajien kansainvälisen järjestön (STM)
lausunto ja mielipide vastauksena seuraavaan kysymykseen

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa seuraavista aiheista
luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän
palveluista annetun lain 184 §:n muuttamiseksi

ESIPUHE

STM käyttää lakiehdotuksen ("luonnos") automaattista englanninkielistä käännöstä. Jos käännöksessä on käännösvirheitä tai väärinymmärryksiä, olisimme tyytyväisiä, jos STM voisi huomauttaa siitä, jos tämä lausunto on liian kriittinen tai sisällöllisesti virheellinen käännösongelman vuoksi.

STM keskittyy tässä lyhyessä lausunnossaan seuraaviin säännöksiin, jotka ovat erityisen tärkeitä STM:n jäsenille ja sen jäsenille.

STM vastustaa jyrkästi **luonnoksen 38 §:n** käyttöönottoa, koska se on mielestämme EU:n ja kansainvälisen oikeuden vastainen. STM esittää näkemyksensä ja analyysinsä perusteellisemmin erillisessä kirjeessä.

AINEELLINEN LAUSUNTO SUOMALAISEN LUONNOKSEN KESKEISISTÄ OSISTA

- Rinnakkaisjulkaisemista koskevan poikkeuksen ("PPE") käyttöönotto, jonka väitetään olevan tieteellisen tekijän "oikeus" 38 §:ssä, luettuna yhdessä luonnoksen 27 §:n 4 momentin kanssa;

Vaikka 38 §:ää luonnehditaankin "oikeudeksi", siinä todellakin säädetään poikkeus tai rajoitus tieteellisen artikkelin tekijän ja myös hänen kanssakirjoittajiensa yksinoikeuteen. Tekijänoikeutta koskevassa EU:n säännöstössä sallitaan vain suljettu luettelo poikkeuksista ja rajoituksista, ja myös niiden on oltava EU:n lainsäädännön mukaisesti Bernin yleissopimuksen kuuluisan kolmivaiheisen testin mukaisia. Lisäksi Suomella on pitkät perinteet kansainvälisessä johtoasemassa tekijänoikeus- ja teollis- ja tekijänoikeuslainsäädännön alalla, ja Suomi on myös vastuussa tekijänoikeuslakiin liittyvien kansainvälisten velvoitteidensa, Bernin yleissopimuksen, TRIPS-sopimuksen ja WIPOn tekijänoikeussopimuksen, noudattamisesta, joihin kaikkiin sisältyy kolmiportainen testi poikkeusten ja rajoitusten pätevyuden arvioimiseksi. Sen lisäksi, että 38 § on ristiriidassa EU:n ja kansainvälisen oikeuden kanssa, se ei myöskään vastaa tarkoitustaan, eikä siinä käytetä siihen vähiten puuttuvaa menetelmää, eikä luonnoksen 38 §:ssä ole riittävästi suojattu suomalaisille tekijöille ja kustantajille aiheutuilta kielteisiltä tahattomilta seurauksilta. Näin ollen STM vastustaa 38 §:n säätämistä nykymuodossaan ja suosittelee, että tehtäisiin lisää tutkimusta ja selvityksiä, jotta voitaisiin arvioida, mikä olisi sellaisen suomalaisen tekijänoikeussäännöksen oikeudellinen soveltamisala ja soveltamisala, jolla pyritään rajoittamaan tekijänoikeutta, miten se olisi verrattavissa kansalliseen, EU:n ja kansainväliseen oikeuteen ja mitä vaikutuksia sillä olisi muihin kuin suomalaisiin kanssatuottajiin.

- Teksti- ja tiedonlouhinta (TDM), Artt. 3 ja 4 DSM, jotka on toteutettu luonnoksen 13 b §:ssä;

Luonnoksen mukaan TDM-toimintaa voidaan harjoittaa tieteellistä tutkimusta varten, mutta sitä ei tarkemmin eritellä, kun taas tekijänoikeusdirektiivin mukaan se on sallittua vain tutkimusorganisaatioille ja kulttuuriperintölaitoksille. Näin ollen tällä hetkellä poikkeus myönnetään kaikille yksityishenkilöille, vaikka he eivät olisikaan sidoksissa tieteelliseen laitokseen. Tämä olisi korjattava ja määriteltävä tarkemmin luonnoksessa.

Lisäksi teosten kopioita, jotka on tehty käytettäväksi suojaamisjärjestelmässä, voidaan säilyttää "ainoastaan tätä tarkoitusta varten", joka on DSM-direktiivissä erikseen mainittu, ja jos lainkaan, ne on säilytettävä asianmukaisella turvallisuustasolla (DSM-direktiivin 3 artiklan 2 kohta). Direktiivissä ei myöskään viitata siihen, että teoksia käytetään vain laillisesti, mikä on olennaisen tärkeää sekä tietosuojalainsäädännön että tietosuojalainsäädännön artiklan kannalta. 3 ja 3 artiklan kannalta. 4 DSM:N KANNALTA. Tämä vaatimus olisi sisällytettävä nimenomaisesti säännösluonnokseen. Mitä tulee DSM:n artiklaan. 4 DSM:n osalta vastuuvapauslauseketta / opt-out-vaihtoehtoa ei ole nimenomaisesti otettu huomioon: myönteistä on, että näyttää olevan rajattomasti tapoja, joilla oikeudenhaltijat voivat jättäytyä pois kaupallista TDM-poikkeusta koskevasta poikkeuksesta, mutta säännöksessä sallitaan teosten kopioiminen tekstinlouhinnassa ja tiedonlouhinnassa käytettäväksi, "jollei toisin ole sovittu tai jollei kopion valmistamista ole kielletty tai rajoitettu", mutta siinä ei säädetä, miten tämä voidaan tehdä tai kenen on todistettava, ettei opt-out-vaihtoehtoa ole käytetty.

- **Arvoerot, Art. 17 DSM, täytäntöönpano luonnoksen 55 a-55 n §:n kautta;**

DSM:n niin sanotun "arvokuilua" koskevan säännöksen tarkoituksena on tehdä selväksi, että DSM:ssä (2 artiklan 6 kohta) määritellyt verkkosisällön jakopalvelujen tarjoajat ovat suoraan vastuussa loukkauksista, jotka tapahtuvat käyttäjien lataaman sisällön välityksellä. Suomen luonnoksessa tätä ei todeta, vaikka muistio näyttääkin tunnustavan tämän tavoitteen. Mekanismit, joilla varmistetaan, että suomalaisten OCSSP:iden kautta ladattaessa on saatavilla vain sääntöjenmukaista sisältöä, todistustaakka ja ehdotettu vastuunjako virheellisistä poistoista johtavat kaiken kaikkiaan riittämättömään täytäntöönpanoon, joka ei täytä arvokuilun umpeen kuromiselle asetettuja vaatimuksia, vaan saattaa pikemminkin vahvistaa arvokuilua tai luoda uusia kuiluja. Lisäksi 55 k §:n korvaus- ja hyvityssäännös ei sisällä riittäviä suhteellisuustoimenpiteitä, ja se on jätetty varsin laajaksi, mikä mahdollistaa väärinkäytökset. 55 l §:n mukainen oikeus nostaa kanne tietyissä tapauksissa näyttää kattavan lähinnä tekijöiden pyynnöt eikä sisällä oikeudenhaltijoiden mahdollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin.

- **Opetus Poikkeuksen toteuttaminen Art. 5 DSM:n täytäntöönpano luonnoksen 14 §:ssä;**

DSM:n mukainen opetustoimintaa koskeva poikkeus on tarkoitettu oppilaitoksille, kun taas Suomen lakiehdotus avaa teosten käytön opetustoimintaan sellaisenaan, mikä mahdollistaa paljon laajemman valikoiman toimintaa. Näin ollen **14 §:ään** on lisättävä tarkennuksia.

Luonnoksessa ei kuitenkaan ilmeisesti panna täytäntöön 5 artiklan 2 kohtaa, joka on ratkaisevan tärkeä, eli niin sanottua lisenssin ohitusta, jossa poikkeusta ei sovellettaisi, jos sopivia lisenssejä on saatavilla. Tämä on ongelmallista, koska on olemassa kukoistavat koulutuslissenssimarkkinat, joihin kuuluu STM:n jäsenten, mutta epäilemättä myös suomalaisten kustantajien teoksia ja sisältöjä, joihin kohdistuu vakavia vaikutuksia, jos poikkeuslupa jätetään pois. STM kehottaa Suomen lainsäätäjiä harkitsemaan tätä laiminlyöntiä uudelleen. Luonnoksessa säädetään tekijöiden oikeudesta korvaukseen poikkeuksen nojalla valmistetuista teoskopiosta. STM katsoo, että tämä oikeus tulisi tunnustaa myös niille kustantajille, jotka perinteisesti yhdessä tekijöidensä kanssa jakavat yhteishallinnointipalkkioita.

Kiitämme lämpimästi mahdollisuudesta osallistua tähän kuulemiseen, ja STM osallistuu mielellään jatkossakin Suomen lainvalmisteluprosessiin.

Ystävällisin terveisin / Uskollisesti

STM

PER: PHILIP CARPENTER, TOIMITUSJOHTAJA

Cc: Barbara Kalumenos, julkisten asioiden johtaja, kalumenos@stm-assoc.org.
Carlo Scollo Lavizzari, Lenz Caemmerer Basel, ulkopuolinen oikeudellinen
neuvonantaja, csl@lclaw.ch.

Tietoa STM:stä

STM tukee jäseniämme heidän tehtävässään edistää tutkimusta maailmanlaajuisesti. Yli 140 jäsentämme, jotka sijaitsevat yli 20 maassa eri puolilla maailmaa, julkaisevat yhdessä 66 prosenttia kaikista lehtiartikkeleista ja kymmeniä tuhansia monografioita ja hakuteoksia. Akateemiset ja ammatilliset kustantajat, tiedeyhdistykset, yliopistopainot, uudet yritykset ja vakiintuneet toimijat tekevät yhteistyötä yhteiskunnan hyväksi kehittämällä standardeja ja teknologiaa, joilla varmistetaan, että tutkimus on korkealaatuista, luotettavaa ja helposti saatavilla. Edistämme kustantajien panosta innovointiin, avoimuuteen ja tiedon jakamiseen ja hyväksymme muutokset tukeaksemme tutkimusekosysteemin kasvua ja kestävyttä. Tarjoamme tietoa ja analyysejä kaikille globaaliin tutkimustoimintaan osallistuville yhteiseksi hyväksi.